Eesti Ekspress
Nr 37 (302) 22. september 1995

Nädal aega nagu filmis

ÜRO suur PR-projekt Pekingi Ekspress õnnestus

Ligi 200 Pekingi naiste kongressi delegaati peamiselt Ida-Euroopa ja SRÜ riikidest sõitis Hiinasse ÜRO arenguorganisatsiooni UNDP erirongiga, nende hulgas 6 delegaati Eestist. Varssavist Pekingisse seitse päeva teel olnud Pekingi Ekspressis toimus tihe õppetöö Ameerika feministide juhatusel, seltskondlikud üritused ja vaba suhtlemine.

Võimalus sõita naiste kongressile rongiga läbi Venemaa avaruste ajas paljudele hirmu peale ja sundis Hiina reisist loobuma nii mõnedki Eesti naistegelased. Kuus vaprat – Valve Kirsipuu, Reet Laja, Helle Karro, Helle Niit, Tiia Kriisa ja allakirjutanu – alustasid kõhklustele vaatamata siiski 21. septembril Varssavist reisi.

Kogu teekonna saatsid rongi platvormitseremooniad jaamades, kohtumised rahvaga ja pressiga. Pekingi Ekspress oligi suur PR projekt, millega UNDP taotles tähelepanu naisproblemaatikale ja muidugi iseendale. Paljudes peatustes võtsid rongi vastu puhkpilliorkestrid ja rahvakunstimeistrid, linnapead pidasid kõnesid, delegaadid andsid intervjuusid. Kõik see meenutas filmivõtteid, kus delegaadid osalesid kui hästimakstud näitlejad. Rongiprojekti autor, ÜRO Ida- ja Kesk-Euroopa arenguprogrammide kuraator Leueen Miller, kes rongi mänedzherina ka kaasa sõitis, tunnistas, et Pekingi Ekspressi reis on tema elu üks tipphetk ja selleks tehti eeltööd terve aasta.

NÄGEMUSLIK ÖÖ MONGOOLIA PIIRIL: SRÜ naised tantsuhoos.

BRESTI PLATVORMITSEREMOONIA: Albaania esindaja, Helle Karro ja Helle Niit kongressi plakatiga.

LEUEEN MILLER: Pekingi Ekspressi idee autor ja rongi mänedzher.

KOHTUMISED RAHVAGA: Valve Kirsipuu ja Helle Karro koos Jane Fonda ja Roger Vadimi tütre, fotograaf Vanessa Vadimiga Baikali ääres Sljudjankas.

Nõukogude diplomaatide rong naiste valduses

Rong ise koosnes Vene diplomaatide kasutuses olnud luksusvagunitest, mida teenindas Moskva eribrigaad. Reisijad nautisid luksuslikku teenindust: ühes vagunis tegid noormeestest vagunisaatjad ära koguni daamide voodid. Peale kahekohaliste kupeevagunite olid reisijate käsutuses dušivagun, salong, restoran, raamatukogu ja baar. Eeskujuliku teenindusega restoranis pakuti kolm korda päevas vene köögi hõrgutisi ning vastu ootusi pidas ka dušivagun reisi lõpuni vastu.

Rongi julgeoleku Venemaal tagas OMONi meeskond, kes turvas delegaatide kohtumisi rahvaga, kuid oli ka teelõike, kus omonlased seisid, püss käes, vagunite ustel. Juhtumid, kus ronge peatatakse ja röövitakse, pole Siberis teatavasti just haruldased ning erirongi saak oleks olnud kindlasti kopsakas, ülikaasaegne arvutipark ja sidevahendid ühendusepidamiseks Internetiga muu hulgas. Satelliidiga siiski ühendust ei saadud, mis muidugi tekitas nördimust paljudes ajakirjanikes, kes tahtsid rongist E-mailiga uudiseid läkitada.

Kogu teekonna vältel toimusid rongis *workshop*id erinevatel teemadel, nagu inimõigused, sotsiaalse soo mõiste (*gender*) teadvustamine ja analüüs, konfliktilahendus, treeniti esinemisoskust, vaidlus- ja argumenteerimisvilumust. *Workshop*ide tööd juhendasid põhiliselt Ameerika ülikoolide õppejõud ja ÜRO projektijuhid. Et ÜRO-l on ennekõike töökogemus Aafrika riikidega, siis olid loengud sageli didaktilised ja pealiskaudsed. Nii Aafrika kui ka Ida-Euroopa maade kohta kasutavad ÜRO ametnikud terminit *countries in transition*, mistõttu nii mõnedki ameeriklased olid siiralt imestunud, kogedes, et keegi idaeurooplane võib mingist asjast ainsa rääkimisega aru saada.

Nii oli näiteks Mosambiigi naisaktivist uhke, et ta suudab küla naised juba terve tunni ühes klassiruumis kinni pidada, Kesk-Aasias ähvardab islami fundamentalism oma taastulekuga ennekõike naiste isikuvabadust, mitmel pool Euroopas on naised sõja jalus.

Mis on Eestil niisugustele probleemidele vastu panna?

Ühist oli rongi 200 reisjal niisiis üsna vähe, kuid seda põnevam oli omavaheline suhtlemine, mille kohta ametlikus programmis oli kasutatud väljendit *socializing and networking*.

Kultuurid vastakuti

Populaarne koht oli rongi baar, kus erinevate kultuuride esindajad korraldasid presentatsioone: kirkamate elamustena jäävad meelde Aafrika-eri, õhtu küprose veinidega, aga ka Ukraina õhtu, kus endise Nõukogude Liidu esindajad laulsid üksmeelselt vene keeles rahvalaule. Üks saksa ajakirjanik kommenteeris nähtut nostalgiliselt: "Küll on kahju, et need ilusad ajad möödas on." Tõepoolest, ennekõike delegaadid Kesk-Aasiast, kes enamasti esindasid endist nomenklatuuri, vestlesid läbi emakese Venemaa sõites kadunud aegadest, nukral pilgul rongiaknast möödalibisevat maastikku jälgides: "Kõik see oli kunagi üks maa ja kui hästi siis kõik oli." Kuulates ühe Tbilisi semiootiku juttu sellest, kuidas Tbilisis on elektrit ainult paar tundi päevas ja kui õnnelik on perekond, kellel on oma generaator, jäi üle ainult kergendatult ohata, et meie jaoks kõik see möödas on.

"We are many and one," oli kirjutatud rongi suveniirkandekoti küljele. Mida ühist on kõikidel maailma naistel peale selle, et neil on sarnane bioloogia? Seitsmepäevase suhtlemise põhjal naistega Alaskast kuni Kirgiisiani jäi pigem mulje, et vaieldamatult kehtib ainult lause "Meid on palju ja me oleme üks" esimene pool.

BARBI PILVRE